

บทที่ 5

ความมั่นคงของมนุษย์ ในความรับผิดชอบของกระทรวงการต่างประเทศ

1. ภูมิหลัง

ไทยมีนโยบายต่างประเทศสนับสนุนความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้เข้าร่วมในกลุ่มเครือข่ายความมั่นคงมนุษย์ (Human Security Network-HSN) ซึ่งริเริ่มโดยแคนาดาและนอร์เวย์ โดยในปี 2542 แคนาดาและนอร์เวย์ได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่ม HSN ขึ้น โดยได้เชิญประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก 13 ประเทศคือ ออสเตรีย แคนาดา กรีซ นอร์เวย์ ซิลิ สโลเวเนีย ไทย ไอร์แลนด์ จอร์แดน มาลี เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ และแอฟริกาใต้ (ในฐานะผู้สังเกตการณ์) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการหารือเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ และร่วมกันจัดทำกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ที่ HSN ให้ความสำคัญเช่น เรื่องโรคเอดส์ การขจัดทุพภิกขภัย สิทธิมนุษยชน ศึกษา และการเคารพกฎหมายมนุษยธรรม เด็กในสถานการณ์ความขัดแย้งทางอาวุธ เป็นต้น

HSN มีการประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักของ HSN ทุกปี ตั้งแต่ปี 2542 คือ ครั้งที่ 1 วันที่ 19-20 พฤษภาคม 2542 ที่เกาะ Lysoen เมือง Bergen ประเทศนอร์เวย์ ครั้งที่ 2 วันที่ 11-12 พฤษภาคม 2543 ที่เมืองลูเซิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รมว.กต.ไทยในขณะนั้นเข้าร่วมการประชุมครั้งที่ 1 และ 2) ครั้งที่ 3 วันที่ 11-12 พ.ค. 2544 ที่เมือง Petra ประเทศจอร์แดน ครั้งที่ 4 จะมีขึ้นระหว่างวันที่ 2-3 ก.ค. 2545 กรุงซานติอาโก ประเทศชิลี (นายประชา คุณะเกษม ที่ปรึกษา รมว.กต. เป็นผู้แทนพิเศษของ รมว. กต. เข้าร่วมการประชุมครั้งที่ 3) โดยผลสรุปการประชุมอยู่ในรูปแบบบทสรุปประธาน (Chairman's summary) ซึ่งไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

2. ทำที่ไทยเรื่องความมั่นคงของมนุษย์

ไทยมีนโยบายส่งเสริมเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ โดยเห็นว่า ความหมายของความมั่นคงได้พัฒนาจากความมั่นคงของ “รัฐ” ในยุคสงครามเย็นมาเป็นความมั่นคงของ “มนุษย์” ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น ซึ่งได้เกิดความขัดแย้งภายในประเทศมากขึ้น มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง อันล้วนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของมนุษย์ทั้งสิ้น

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาและความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาประเทศของไทยยังเน้นการจัดความยากจน และความกินดีอยู่ดีของประชาชนชาวไทย ซึ่งรวมถึงความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะโรคเอดส์ และปัญหาเสพติด ดังนั้น ไทยจึงได้แสดงท่าทีหนักแน่นเสมอมาให้ HSN ให้ความสำคัญกับประเด็นการปลอดจากความขาดแคลน (freedom from want) ในเรื่องที่กำลังมาข้างหน้า ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศของไทยที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาด้วย

อย่างไรก็ตาม ไทยให้ความสำคัญกับประเด็นการปราศจากความหวาดกลัวด้วย เช่นเรื่อง การกำจัดทุ่นระเบิดสังหารบุคคล ซึ่งไทยเป็นภาคีอนุสัญญาออกตาวา (หรืออนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้ สะสม ผลิตและโอน และการทำลายทุ่นระเบิดในคลัง- Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, production and Transfer of Anti- Personnel Mines and on their Destruction) โดยไทยเสนอจะเป็นเจ้าภาพการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาออกตาวาครั้งที่ 6 เดือนกันยายน 2546 ที่ กรุงเทพฯ

ประเทศตะวันตกจะเน้นประเด็นการปลอดจากความหวาดกลัว (freedom from fear) เช่น การกำจัดทุ่นระเบิดสังหารบุคคล การลดการสะสมและแพร่กระจายอาวุธขนาดเล็ก ทหารเด็ก เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องภัยอันตรายแก่ความมั่นคงของประชาชนและของประเทศเหล่านี้มากกว่าภัยที่เกิดจากความขาดแคลน เพราะประชาชนในประเทศพัฒนาแล้วทั้งหลายมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่อยู่ในระดับดีแล้ว

3. สถานะล่าสุด

การประชุมระดับบรมว.กต. ครั้งที่ 4 ในปี 2545 กำหนดจะมีขึ้นที่ระหว่างวันที่ 2-3 ก.ค. 2545 ณ กรุงซานติอาโก ประเทศชิลี และครั้งที่ 5 และ 6 กำหนดจะมีขึ้นที่ออสเตรียและมาลี ในปี 2546 และ 2547 ตามลำดับ

4. การดำเนินการของไทย

4.1 ไทยผลักดันเป้าหมายเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ในกรอบ HSN ในด้านการปลอดจากความขาดแคลน (Freedom from Want) เพื่อผลอย่างเป็นรูปธรรมแก่ไทยและประเทศเพื่อนบ้านคือ

อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเบื้องต้น โดยในขั้นนี้จะเน้นในเรื่องโรคเอดส์ และในอนาคตอาจพิจารณาโครงการบูรณาการในเรื่องนี้ระหว่างภูมิภาคเอเชีย-แอฟริกา

4.2 ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม Intersessional Meeting of the Human Security Network on Human Security and HIV/AIDS ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (วันที่ 21-22 ม.ค.2545 ที่ กรุงเทพฯ) และเป็นสถานที่จัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของกลุ่ม HSN ในวันที่ 23 ม.ค. 2545 เพื่อเตรียมการประชุมระดับ รมว.กต.ครั้งที่ 4 ของ HSN ซึ่งกำหนดจะมีขึ้นระหว่างวันที่ 2-3 ก.ค. 2545 ณ กรุงซานติอาโก ประเทศชิลี

4.3 ที่ประชุม Intersessional Meeting ได้มอบหมายให้ไทยดำเนินการจัดทำโครงการความมั่นคงของมนุษย์และโรคเอดส์ในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งขณะนี้ไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเตรียมการ โดยความร่วมมือกับ UNAIDS WHO และ UNICEF

5. การดำเนินงานเครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (H.S.N.)

5.1 The Human Security Network

The Human Security Network originally grew out of a bilateral arrangement between Canada and Norway — the "Lysøen" partnership, named for the Norwegian island where the idea was conceived. The Network now includes participation by over a dozen countries from all regions of the world. Building on the success achieved through international co-operation on the landmines campaign, Human Security Network Members seek to apply the same energy and advocacy to a range of other threats to human security.

Since its establishment in 1999, the Network has promoted international support for UN efforts to protect civilians, including through two ministerial meetings, in Lysøen, Norway (May 1999), and in Lucerne, Switzerland (May 2000), which included participation by NGO experts from around the world. Jordan will host the next Ministerial Meeting of the Human Security Network in Petra in May 2001.

An informal, flexible mechanism, the Human Security Network identifies concrete areas for collective action. It plays a catalytic role by bringing international attention to new and emerging issues, for example the challenge of engaging non- state actors, such as armed groups, in complying with international humanitarian and human rights law.

5.2 Principles

The following principles emerged from the first Ministerial Meeting of the Human Security Network in Lysøen, Norway, May 20, 1999.

A commitment to human rights and humanitarian law is the foundation for building human security. Human security is advanced in every country by protecting and promoting human rights, the rule of law, democratic governance and democratic structures, a culture of peace and the peaceful resolution of conflicts.

The international organisations created by states to build a just and peaceful world order, above all the United Nations, in its role to maintain international peace and security as stated in the Charter, must serve the security needs of people.

Promoting sustainable human development, through the alleviation of absolute poverty, providing basic social services for all, and pursuing the goals of people-centred development, is necessary for building human security. Innovative international approaches will be needed to address the sources of insecurity, remedy the symptoms and prevent the recurrence of threats which affect the daily lives of millions of people.

5.3 Approaches

The following approaches were conceptualised at the first Ministerial Meeting of the Human Security Network in Lysøen, Norway May 20, 1999.

Applying a human security perspective to international problems has the potential to re-energise political processes aimed at settling conflicts, establishing and securing peace and promoting development. Pooling the resources of government, the private sector and civil society enables collective and coordinated efforts to improve the level of human security based on global solidarity.

International co-operation between like-minded countries, within regions and in particular within the United Nations, is essential to increasing the focus on human security. This should include international financial institutions which greatly affect the daily lives of people in a world of increasing interdependence.

The aim to improve the security of people is widely shared; but the threats to human security experienced in different regions of the world differ, as do the resources available to address those threats. Accordingly, a flexible framework of cooperation is required, taking their priorities into account. Using such a framework will facilitate co-operation between like-minded countries on concrete actions to promote human security. An agenda will evolve as new human security challenges are identified and new responses by the international community are proposed.

5.4 Commitments

The following commitments were affirmed at the second Ministerial Meeting of the Human Security Network in Lucerne, Switzerland, May 11-12, 2000.

Ministers and representatives of the Network reaffirmed their commitment to strengthening human security with a view to creating a more humane world where people can live in security and dignity, free from want and fear, and with equal opportunities to fully develop their human potential.

In pursuing this vision, Human Security Network members committed themselves to working together and individually to combat poverty and to contribute to sustainable human development. In particular, they committed themselves to working towards the improvement of the well being of all peoples by achieving sustained and broad-based income growth which requires, among others, investment in health and education. Ministers and representatives undertook to promote respect for human rights and international humanitarian law, and to strengthen the rule of law and good governance. They recognised the need to foster a culture of peace, including the peaceful resolution of conflicts, to control the instruments of violence and to end impunity in case of violations of human rights and international humanitarian law.

Ministers and representatives recognised that threats to human security differ from one region of the world to another, as do available resources to meet these threats. Human Security Network governments would work to build, over time, a growing consensus on human security at the global level, and, at the same time, would promote regional approaches and flexible frameworks for co-operation. They emphasised the importance of an inclusive and transparent approach.

International co-operation amongst like-minded states and the broader community of state and non-state actors is essential for building human security. For this reason, Ministers and representatives proposed that the Network deepen its informal contacts with interested States and NGOs, and promote further sustained consideration of human security issues in international and regional fora, in particular the UN, as well as within the framework of international financial institutions. In so doing, they fully recognised that pooling resources from all sources, government, private sector and civil society is crucial for their collective and co-ordinated efforts to achieve the well being as well as safety and security of all the peoples.

5.5 Civil society

Civil society's vital role in pursuing human security objectives was recognized at the second Ministerial Meeting of the Human Security Network in Lucerne, Switzerland, May 11-12, 2000.

Ministers and representatives stressed the crucial role of NGOs as key non-state actors partners in developing, advocating, building and implementing human security. They recognized the invaluable expertise, energy and commitment devoted by NGOs to progress across a range of key issues relevant to the security of people - from small arms, to war-affected children, to landmines, to the promotion of the International Criminal Court. Recognising these contributions, they undertook to work nationally and in international fora to promote greater engagement, inclusivity and transparency between governments and civil society on human security issues.